

ВИЛЬЯМ ШЕКСПИР

ТАНЛАНГАН АСАРЛАР

Беш жилдлик

Учинчи жилд

Тошкент

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти

1983

ҲАМЛЕТ

МАҚСУД ШАҒИХЗОДА
таржимаси

ИШТИРОҚ ЭТУВЧИЛАР

Клавдий, Дания (Данимарқа) қироли.
 Ҳамлет, илгариги қиролнинг ўғли, ҳозиргисининг
 жияни.
 Полоний, сарой вазири.
 Горацио, Ҳамлетнинг дўсти.
 Лазерт, Полонийнинг ўғли.
 Вольтиманд,
 Корнелий,
 Розенкранц. } сарой аҳллари
 Гильденстерн.
 Озрик.
 Аслзода.
 Поп.
 Марцелл,
 Бернардо } мулозимлар.
 Франциско, сарбоз.
 Рейнальдо, Полонийнинг хизматкори.
 Актёрлар.
 Икки гўрков.
 Фортинбрас, Норвегия шаҳзодаси.
 Капитан.
 Инглиз элчилари.
 Гертруда, Дания маликаси (қироличаси). Ҳамлет-
 нинг онаси.
 Офелия, Полонийнинг қизи.
 Лордлар, ледилар, мулозимлар, солдатлар, матрослар,
 маҳрамлар, чопарлар.
 Бурунги қиролнинг (Ҳамлет отасининг) арвоҳи.
 Воқеа жойи: Эльсинор.

I ПАРДА
БИРИНЧИ САҲНА

Эльсинор. Қаср олдида майдонча. Ярим кеча. Франциско пойлоқда турибди. Соаг ўн иккинчи урмоқда. Бернардо унинг ёнига келиб қолади.

Бернардо

Қим бор бунда?

Франциско

Сен ўзинг кимсан, айт, аввал.

Бернардо

Яшасин қиролимиз!

Франциско

Бернардо?

Бернардо

Ҳа, мен.

Франциско

Баракалла, келдингиз худди пайтида.

Бернардо

Бориб ухла, Франциско, соат ўн икки.

Франциско

Алмашгани келибсиз, раҳмат биродар,
Ҳам совқотдим ва ҳамда юракда гаш бор.

Бернардо

Осойишми пойлоқда?

Франциско

Ҳамма ёқ соқит.

Бернардо

Хайрли кеч бўлмаса,
Учраб қолса мабодо Гораций, Марцелл,
Айтинг: барвақт келсинлар навбатларига!

Франциско

Келмоқдалар чамаси, ҳай, тўхта, ким у?

Горацио ва Марцелл кириб келадилар.

Горацио

Бу диёрнинг дўстимиз.

Марцелл

Ва шоҳ қароли.

Франциско

Хайрли кеч!..

Марцелл

Хайр сенга, айт-чи, ўрнингга

Ким келибди?

Франциско

Бернардо пойлоқда ҳозир.

Яхши қолинг.

(Кетади.)

Марцелл

Ҳай, Бернардо!

Бернардо

Гапиринг. Гораций борми?

Горацио

Горацийми? Ҳа, бир нав борга ўхшайди.

Бернардо

Дўстим Марцелл, хуш кўрдик. Гораций, салом.

Марцелл

Кўриндими бугун ҳам у ажойибот?

Бернардо

Ҳозирча тинчлик!

Марцелл

Гораций ўйлайдики, бу гаплар тамом
Хаёлнинг бир жилваси. Ишонмайдики,
Икки марта кўринди бизга у арвоҳ.
Шу учун ҳам бу кеча биз билан баҳам
Посбонда тур дедим; у арвоҳ келиб —
Ошкора кўринса, гаплашсин ўзи,
Ва гумондан қутулсин.

Горацио

Келиб бўлибди!

Бернардо

Утирайлик. Ва яна бўлса ижозат,
Бизга бовар қилмаган қулоғингизга
Бор гапларни нақл этиб, айласак ҳамла.

Горацио

Хўш! Тинглайлик, нима дер бизга Бернардо.

Бернардо

Кеча, Ҳулкар юлдузи учиб кетмасдан
Соат бир бўлган эди, мен билан Марцелл...

Арвоҳ кириб келади.

Марцелл

Ссс... Жим тургин. Ана боқ, тагин у арвоҳ.

Бернардо

Қиёфаси — раҳматлик қиролнинг ўзи.

Марцелл

Сен — домишманд, Гораций, сўзлаш у билан.

Бернардо

Хўш, гапир-чи, қиролга ўхшайдими, ҳа?

Горацио

Ўхшаганда ҳам қандай! Ҳайронман, мотман.

Бернардо

Сендан савол кутар у.¹

Марцелл

Сўра, Гораций.

Горацио

Қимсан ўзинг, тун чоғи Дания мулкин —

¹ Қадимги одамларнинг эътиқодига кўра, арвоҳлар биринчи бўлиб ўзлари гапирмас эканлар.

Жаннатмакон шоҳидай басавлат келган?
Худованднинг амри-ла аврайман сени —
Жавоб бер!

Марцелл

Ранжиб қолди.

Бернардо

У кетаётир.

Горацио

Кетма! Сўзла! Жавоб бер! Аврайман сени!

Арвоҳ кетади.

Марцелл

Гапиргуси келмасдан кетиб қолди у.

Бернардо

Хўш, Гораций? Не дерсиз? Тан берасизми?
Энди қани, хаёлнинг жилвасими бу?
Нима дейсиз?

Горацио

Тангрига онт ичаманки,
Ишонмасдим, кўрмасам ўз кўзим билан.

Марцелл

Подшоҳга ўхшашин десанг-чи!

Г о р а ц и о

Балли —

Сен ўзингга сен ўзинг ўхшаганингдай.
Яна шуки, эгнида совут-анжоми
Норвег жанги кунида кийган либослар.
Чеҳраси-чи, бадқовоқ, худди Польшанинг —
Элчиларин жаҳл ила музга ташлатган
Маҳалдаги юзидир. Ажиб, ажойиб.

М а р ц е л л

Икки марта кечанинг айнаи шу чоғи
Енимиздан ўтди у серсавлат, мағрур.

Г о р а ц и о

Буни ақлим батафсил таъбир қилолмас,
Ўйлашимча, давлатга ҳалокат — бало
Келадиган чоғларнинг аломати бу.

М а р ц е л л

Ҳай тўхтанглар. Утиринг. Қим менга айтар:
Фуқарони кечалар қийнаган, сиққан
Соқчиларда не учун шунча қаттиқлик?
Қуйилмоқда мис тўплар янгидан нега?
Чет эллардан яроғлар олинар нечун?
Ҳафта бўйи, якшанба ҳордиқ олмасдан
Кемасозлар ишининг боиси нима?
Кечани ҳам кундузга мадаккор қилиб
Тер тўкмоқнинг, гайратнинг қаерда сири?
Ким буларни англатар?

Г о р а ц и о

Билганим айтай.

Ҳар ҳолда овоза менга маълумки,
Ҳозиргина арвоҳи юрган бу шоҳни
Норвегларнинг қироли жангга қистади.
Бу урушда енггани Ҳамлет отаси,
(Зотан унинг мардлиги оламга машҳур)
Маҳв бўлгани ёв тамом. Аҳднома ила
Қайси томон енгилса бу жанг-жадалда
Воз кечмоғи керакди ўз ерларидан.
Демак, Норвег шоҳининг — Фортинбраснинг
Барча мулки ўтгани ота — Ҳамлетга.
Ҳозир-чи: ўлиб кетган Фортинбраснинг
Вориси ёш Фортинбрас тўлиб журъатга
Норвегияда йўлтўсар тўдалар йиғди.
У кишининг нияти — қайтадан яна
Қўлдан кетган ерларни зўрлаб эгаллаш.
Бизга етган хабарлар буни тасдиқлар.
Уйлашимча, бизда шу довдираш — қайғу,
Сафарбозлик, ўлкада андиша — ташвиш
Ҳаммаси ҳам шу вайдан.

Б е р н а р д о

Ҳа, ҳа, худди шундадир ҳамма масала,
Шоҳга ўхшаб пойлоқда юрган шу арвоҳ
Совут кийиб юргани бекор эмас-да.

Г о р а ц и о

У, ақлимнинг кўкларин хира қилган доғ.
Мен Румонинг савлатли зафар кунларин,

Буюк Юлий¹ қақшаган чоғни эслайман;
 У замонлар гўрларнинг бўш турган ичи,
 Кўчаларда ўликлар ташланиб ётган.
 Юлдузларнинг ўтидан қизарган шабнам,
 Доғлар пайдо бўлганмиш, қуёшда, ой ҳам
 Қиёмат бўлгусидай қорайиб қолган,
 Шундай ёмон офатдан, фалокатлардан
 Огоҳ қилай деб бизнинг ҳамшаҳарларни —
 Шум чопарни юборган бизга ҳам фалак.

Арвоҳ қайтиб келади.

Жим бўлинглар! У келди... Нима бўлса ҳам
 Тўхтатаман. Тебранма, тўхта, эй арвоҳ!
 Агар бўлса сал нутқинг,
 Айт сиринг менга!
 Балки сенга фотиҳа, бизларга савоб
 Бўладиган кори-хайр қилмоқлик шартдир!
 Айт сиринг менга!
 Балки, бизнинг диёрга бир бало келган.
 Бу балони қайтармоқ мумкин дир балки.
 Сиринг айт менга!
 Балки тирик чоғингда ҳаромхўрлик-ла
 Жамғарган бир ғазнани ерга кўмгансан.
 Дерларки ғазналарга арвоҳлар кўп ўч.
 Сирин айтгин! Тўхтагин!.. Айт сирин менга!

Хўроз қичқиради.

Марцелл, ушла!

¹ Юлий Цезарь (Милoddан илгари 100 — 44 йиллар)
 Рим императори. Брут бошлиқ суиқасдчилар томонидан ўл-
 дирилган (Шекспирнинг «Юлий Цезарь» трагедиясига қарал-
 син).

Марцелл

Чопайми ойболта билан?

Горацио

Пиртилласа чопавур.

Бернардо

Ана, боқ!

Горацио

Ана!

Арвоҳ кетади.

Марцелл

Кетиб қолди. Биздаги бу зўравонлик
У шоҳона ҳазратга оғир ҳақорат.
У ҳавода буғ каби ушланмайдиган.
Бизнинг қилич зарбимиз — масхара, холос.

Бернардо

Шу хўроз қичқирмаса, у сўзлар эди.

Горацио

Ҳа, шунда бир сесканди гуноҳкор каби.
Айтмоқчи бўлганидан чўчиди гўё.
Дерларки, гўё хўроз, ~~— тоне карнайилеп,~~

Қийқириб уйғотади кундуз тангрисин.
 Гўё унинг садосин эшитгач ҳамон —
 Ҳаводами, ўтдами, қуруқда, сувда
 Кезаётган саёқ руҳ уйга шошилар.
 Бу қиссанинг далилин биз ҳозир кўрдик.

Марцелл

Ростдан. Хўроз қичқиргач у хира бўлди.
 Элда бир эътиқод бор, гўё ҳар қишда
 Ҳазрат Исо байрами арафасида
 Туни билан қичқириб тураркан хўроз.
 Дейдиларки, у кеча — арвоҳлар жимжит,
 Тунлар — сокит, юлдузлар — беозор бўлур,
 Сеҳрғарлар, парилар жоду қилолмас,
 Шундай эзгу, муқаддас вақт экан у вақт.

Горацио

Мен ҳам бундай гапларни эшитган эдим.
 Энди қўйинг. Ана тонг алвон либосда
 Адирларнинг шабнамин топтайди шарқда.
 Посбонларга ижозат. Яна маслаҳат:
 Кўрганларни шаҳзода Ҳамлетга айтсак.
 Аминманки, бизга лол келган шу арвоҳ
 Ҳамлетга учраб қолса киради тилга.
 Дўстлар, қани, не дерсиз? Унга барчамиз
 Меҳру ихлос қўйибмиз. Энди бўлмаса —
 Бор гапларни батамом айтайлик унга!

Марцелл

Фикримча айтмоқ лозим. Зотан шу бугун, —
 Унинг қайдалигини яхши биламан.

Кетадилар.

ИККИНЧИ САҲНА

Қасрда қабулхона зали. Қирол, малика, Ҳамлет, Полоний, Лаэрт, Вольтиманд, Корнелий, сарой аҳли ва маҳрамлар кириб келадилар.

Қирол

Гарчи Ҳамлет оғамиз азасида биз
 Қора кийиб қайғуриб юрмоғимиз шарт,
 Давлатимиз бу оғир мотамдан йиғлаб
 Фалокатдан вовайло қичқирмоғи фарз,
 Аммо ақл енгади киши хилқатин.
 Бундан кейин унутмай биз ўзимизни,
 У марҳумни енгилроқ эсга олайлик.
 Бинобарин, мен — бизнинг ҳамширамызга,
 Бугунги кун бонумиз, маликамызга —
 Рафиқам деб уйланиб олмоқчи бўлдим.
 Алам билан қувончлар қатишиб кетди.
 Кўз ёшлари қаришди табассумларга.
 Бамаслаҳат қилинди бу хайрли иш,
 Ҳамма бизга раъй бериб маъқул дейишди.
 Ҳаммангизга ташаккур... Иккинчи сўзим:
 Норвегнинг шаҳзодаси ёш Фортинбрас
 Писанд қилмай бизларни, ўйламышдирки,
 Вафот бўлгач оғамиз, эл бўлур барбод.
 Мамлакатда иттифоқ бузилур тамом.
 У ўзининг юлдузин ўйлабди баланд,
 Ҳозир талаб қилмоқда ота юртларин,
 У юртларки, оғамиз инсоф юзидан
 Қўшган эди ўзининг мамлакатига,
 У ҳақдаги хабарлар шундан иборат.
 Энди, бизнинг кенгашнинг вазини айтай:
 Мана, биз шу мактубни юбормоқчимиз —
 Норвег шоҳи, Фортинбрас амакисига.

У жуда ҳам қартайган ва шу туфайли,
Эҳтимолки, билмайди жиян феълени.
Биз бу хатда қиролдан илтимос қилдик —
Жиянин тийиб қўйсин, чунки аслида
Ҳамма қўшин у шоҳнинг фуқаросидан,
Ҳаммаси ҳам нон ейди хазинасидан,
Марҳаматли Вольтиманд ва сиз Корнелий
Бу мактубни элтингиз кекса подшога.
Салом айтинг Фортинбрас амакисига.
Элчиликнинг ҳаддидан чиқмангиз сира,
У шоҳ билан суҳбатда одоб сақлангиз.
Қоидаю қонунга қилинг риоя.
Яхши боринг... Чаққонлик ихлосга исбот.

Корнелий ҳам Вольтиманд

Ҳар галгидай бу гал ҳам қилурмиз исбот.

Қирол

Бунга йўқдир шубҳамиз. Сизларга оқ йўл!

Вольтиманд ва Корнелий кетадилар.

Қани, Лаэрт, сўйланг-чи, янги нима гап?
Деб эдингиз:— Арзим бор. Айтингиз нима?
Қайси маъқул бир ишки, сўралса биздан
Қондиурмиз албатта. Ҳеч бир арзингиз —
Биз томондан сира рад этилмас, билинг.
Дил ва калла қанчалик ошно бўлса,
Оғизнинг хизматида қанча юрса қўл —
Отангизга тахтимиз шунча мададкор.
Қани, хизмат?

Лаэрт

Подшоҳим, рухсат берингиз,
Францияга мен яна қайтиб борайин.
Мен ҳазратнинг тож қўйиш маросимида
Қатнашгани у ердан жўнаб келгандим.
Кечирингиз, бурчимни адо айладим,
Энди фикру хаёлим увдар у ерга.
Таъзим билан сўрайман сиздан ижозат.

Қирол

Отанг рухсат бердимиз? Не дер Полоний?

Полоний

Жонга тегди, подшоҳим, ҳадеб ялиниб.
Айнитмоқчи бўлсам-да, ҳеч кор қилмади.
Розилигим билдирдим, охир, ноилож,
Сиз ҳам уни ярлақанг, майли, жўнасин!

Қирол

Соат қулай, бахтинг ёр бўлсин, эй Лаэрт.
Таъбинг нечук хоҳласа, шундай юравер.
А, Ҳамлет-чи? Нима дер жигарпорамиз?

Ҳамлет

(Узи-ўзига)

Жигарпора: ва лекин ётдан ҳам бадтар.

Қирол

Нега яна юзингда булут сояси?

Ҳ а м л е т

Йўқ, аксинча: ножўя равшанлик бордир.

М а л и к а

Ҳамлет, етар, тун каби бадқовоқ бўлма.
Сен қиролга меҳрибон кўз билан қара.
Қачонгача, отамнинг тупроқда изин
Топайин, деб сен ерга қараб юрасан?
Бу тақдири азалдир, тирик жон ўлар,
Умр битгач, мангуга у кўчиб қолар.

Ҳ а м л е т

Бу тақдирий азалдир.

М а л и к а

Бўлмаса нега —
Азанг, гўё, мислсиз кўринар сенга?

Ҳ а м л е т

«Гўё» эмас, маликам, зотан ўзи шу.
«Гўё»ларга мен ётман. Бу сипоҳи тўн,
Қора кийим, энтикқан кескин нафаслар,
Кўз ёшлардан қуйилган хуноб оқинлар,
Ҳатто ғамнинг ҳар турли кўринишлари
Дилимдаги ҳасратни изҳор қилолмас.
Чунки булар ҳаммаси сунъий, ясама.

Булар бирор қилиқки, ўйнамоқ осон.
Дардларим-чи, а — улар бўёқларга ёт,
Менинг дардим ясаниб ўртага чиқмас.

Қирол

Баракалла, қойилман сўзингга Ҳамлет,
Сен отангинг азасини маҳкам тутасан,
Аммо билки, отангинг отаси бўлган,
У ҳам ўлган. Ҳоказо, унинг отаси.
Оталарнинг вафотин кўрган ўғиллар
Бирор муддат аламли юрмоғи лозим.
Аммо нуқул азалик бўлмоқ беҳуда.
Бундай мотам эркакка муносиб эмас,
Бу — кўп разил хоҳишлар аломатидир.
Бу кўр юрак, ишончсиз ақлу фаросат
Ва кўп дағал тушунча белгиси, холос.
Бу бандалик, ҳаммага тааллуқли иш.
Бунга қарши жаврамоқ айни куфр-ку.
Парвардигор наздида бу — улуг гуноҳ,
Раҳматликка нисбатан бу зўр гуноҳдир.
Бу гуноҳдир табиат — хилқат олдида,
Ақлу зеҳн олдида бу катта гуноҳ.
Чунки ақлу зеҳнимиз бунга кўниккан.
Оталарнинг ўлмоғи эски бир одат.
Энг биринчи жасадни ақлимиз эслаб,
Энг сўнгги тобутни ҳам жўнататуриб
Шундай дейди: «Ҳа, шундай, бўлмоғи лозим».
Аламингни қоқ, ташла, илтимосим шу:
Юрагингда қабул эт бизни ота деб.
Бутун олам билсинки, сен тахтимизга
Энг яқин бир одамсан, азиз, суюкли:
Меҳрибон ота дили силайди, сени,
Виттенбергга қайтаман ўқишга дейсан,

- Lituz.com

Elektron kitoblar

**To'liq qismini Shu tugmani
bosish orqali sotib oling!**